

<特集「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他>

カザフ語：

特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」「所有・存在表現」「他動性」「連用修飾複文」「情報構造と名詞述語文」「情報構造の諸要素」「否定、形容詞と連体修飾複文」

Kazakh:

‘Passive Expression’, ‘Aspect’, ‘Modality’, ‘Voice and related expressions’, ‘Expressions of possession and existence’, ‘Transitivity’, ‘Complex sentences of adverbial modification’, ‘Information structure and nominal predicate sentences’, ‘Markers of information structure’ and ‘Negation, adjectives, and complex sentences of adnominal modification’

菱山 湧人

Yuto Hishiyama

日本学術振興会／新潟大学
Japan Society for the Promotion of Science / Niigata University

要旨：本稿は特集補遺「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」「所有・存在表現」「他動性」「連用修飾複文」「情報構造と名詞述語文」「情報表示の諸要素」「否定、形容詞と連体修飾複文」(『語学研究所論集』第14-23号, 2009-2018, 東京外国語大学)に寄与するものである。

Abstract: This report contributes to the special cross-linguistic study on ‘Passive expression’, ‘Aspect’, ‘Modality’, ‘Voice and related expressions’, ‘Expressions of possession and existence’, ‘Transitivity’, ‘Complex sentences of adverbial modification’, ‘Information structure and nominal predicate sentences’, ‘Markers of information structure’ and ‘Negation, adjectives, and complex sentences of adnominal modification’ (Journal of the Institute of Language Research 14-23, 2009-2018, Tokyo University of Foreign Studies).

DOI: <https://doi.org/10.15026/0002000380>

キーワード： 受動, アスペクト, モダリティ, ヴォイス, 所有, 存在, 他動性, 複文, 連用修飾, 情報構造, 名詞述語, 否定, 形容詞, 連体修飾

Keywords: passive, aspect, modality, voice, possession, existence, transitivity, complex sentence, adverbial modification, information structure, nominal predicate, negation, adjectives, adnominal modification

0. はじめに

本稿のデータは 1994 年カザフスタン共和国シムケント市生まれのカザフ語話者より得たデータである。各例文のキリル文字表記は正書法による。ラテン文字表記は Muhamedowa (2006) を参考にした。ロシア語からの借用語(キリル文字正書法による綴りがロシア語と同一であるもの)は, Timberlake (2004: 25) にある linguistic 方式を用いて表記した(異なる転写法であることを示すため, それらの借用語は斜体で示してある)。

本稿の著作権は著者が保持し, クリエイティブ・コモンズ 表示 4.0 国際ライセンス(CC-BY)下に提供します。
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ja>

1. 「受動表現」(語学研究所論集 第14号)

1-1 AはBに叩かれた.

B A-ға ұрысты.

B A-ға ұрыс-ті.

B A-DAT hit-PST

1-2 AはBに足を踏まれた.

B A-дің аяғын басып кетті.

B A-дің аяғ-і-n бас-іп кет-ті.

B A-GEN foot-3.POSS-ACC step-CVB leave-PST

1-3 AはBに財布を盗まれた.

B A-дің әмиянын ұрлады.

B A-дің әмиян-і-n ұрла-ді.

B A-GEN wallet-3.POSS-ACC steal-PST

1-4 昨日の夜, 私は赤ん坊に泣かれた. それでちっとも眠れなかった.

Кеше түнде балам жылады. Сөйтіп, ұйықтай алмадым.

Кеше түнде бала-m žıla-dі. Sөytip uyiqta-y al-ma-dі-m.

yesterday at.night child-1SG.POSS cry-PST so sleep-CVB take-NEG-PST-1SG

1-5 新しいビルが(Aによって)建てられた.

Жаңа ғимарат салды.

Жаңа ғимарат сал-ді.

new building build-PST

1-6 カナダではフランス語が話されている.

Канадада француз тілінде сөйлейді.

Kanada-da francuz til-in-de söyle-y=di.

Canada-LOC French tongue-3.POSS-ACC talk-PRS=3

1-7 財布が(Aに)盗まれた.

Әмиянымды ұрлап кетті.

Әмиян-ім-ді ұрла-п кет-ті.

wallet-1SG.POSS-ACC steal-CVB leave-PST

1-8 壁に絵が掛けられている.

Қабырғада сурет ілініп тұр.

Qabırға-da süwret il-in-ip tur.

wall-LOC picture hang-REFL-CVB PROG

1-9 AはBに／から愛されている.

B A-ді жақсы көреді.

B A-di žaqsı kör-e=di.

B A-ACC good see-PRS=3

1-10 AはBに／から「...」と言われた.

B A-ға ... деп айтты.

B A-ға ... de-p ayt-ti.

B A-DAT say-CVB tell-PST

1-10-a AさんはBさんに呼ばれて, 今Bさんの部屋に行っています.

B A-ді шақырды. Қазір ол B-дің бөлмесіне кетті.

B A-di šaqır-dı. Qazır ol B-diñ bölme-sin-e ket-ti.

B A-ACC call-PST now that B-GEN room-3.POSS-DAT leave-PST

1-10-b BさんがAさんと呼んで, Aさんは今Bさんの部屋に行っています.

B A-ді шақырды. A қазір B-дің бөлмесіне кетті.

B A-di šaqır-dı. A qazır B-diñ bölme-sin-e ket-ti.

B A-ACC call-PST A now B-GEN room-3.POSS-DAT leave-PST

2. 「アスペクト」(語学研究所論集 第15号)

2-1 ~さん(固有名詞)は／あの人はもう来た.

Ол адам келіп қойды.

Ol adam kel-ip qoy-dı.

that man come-CVB put-PST

2-2 ~さん(固有名詞)は／あの人はもう来ている.

Ол адам келіп отыр.

Ol adam kel-ip otır.

that man come-CVB PROG

2-3 ~さん(固有名詞)は／あの人はまだ来っていない.

Ол адам әлі келмеді.

Ol adam äli kel-me-di.

that man yet come-NEG-PST

2-4 ~さん(固有名詞)は／あの人はまだ来ない.

Ол адам әлі келмей жатыр.

Ol adam äli kel-me-y žatır.

that man yet come-NEG-CVB PROG

2-5 ~さん (固有名詞) は/あの人は もう (すぐ) 来る.

Ол адам қазір келіп қалады.

Ol adam qazir kel-ip qal-a=dī.
that man now come-CVB remain-PRS=3

2-6 (あ!) ~さんが来た! [その人が来るのに気づいた場面での発話]

О, ~ келді!

О, ... kel-di!

oh come-PST

2-7 昨日~さんが来たよ.

Кеше ~ келді ғой.

Keše ... kel-di ғой.
yesterday come-PST MOD

2-8 昨日~さんは来なかったよ.

Кеше ~ келмеді ғой.

Keše ... kel-me-di ғой.
yesterday come-NEG-PST MOD

2-9 (私は) あのリンゴをもう食べた.

Мен ол алманы жеп қойдым.

Men ol alma-nī že-p qoy-dī-m.
1SG that apple-ACC eat-CVB put-PST-1SG

2-10 私はあのリンゴをまだ食べていない。 / 私はあのリンゴをまだ食べない.

Мен ол алман әлі жемедім/ Мен ол алманы әлі жемеймін.

Men ol alma-nī äli že-me-di-m. / Men ol alma-nī äli že-me-y=min.
1sg that apple-ACC yet eat-NEG-PST-1SG 1SG that apple-ACC yet eat-NEG-PRS=1SG

2-11 あの人は今 (ちょうど) そのリンゴを食べています / 食べているところです.

Анау адам алманы жеп отыр.

Anaw adam alma-nī že-p otır.
that man apple-ACC eat-CVB PROG

2-12 窓が開いている / 窓が開いていた.

Терезе ашылып тұр/ ашылып тұрды.

Tereze aš-īl-īp tur / aš-īl-īp tur-dī.
window open-PASS-CVB PROG open-PASS-CVB stand-PST

2-13 私は毎朝新聞を読む／読んでいる。

Мен күнде таңертең газет оқимын.

Men күнде таңертең газет оқı-y=mın.
1SG everyday in.the.morning newspaper read-PRS=1SG

2-14 あなたは（あなたの）お母さんに似ている。

Сен мамаңа ұқсайсың.

Sen *mama-ŋ-a* uqsa-y=sıŋ.
2SG mom-2SG.POSS-DAT resemble-PRS=2SG

2-15 私はその頃毎日学校に通っていた。

Мен сол кездері күнде мектепке баратынмын.

Men sol kez-der-i күнде мектеп-ке bar-atın=mın.
1SG that time-PL-3.POSS everyday school-DAT go-HAB.PST=1SG

2-16 私は～に（大きな街の名前など）行ったことがある。

Мен Алматыға барғанмын.

Men Almatı-ya bar-yan=mın.
1SG Almaty-DAT go-PRF=1SG

2-17 やっとバスは走り出した／走り始めた。

Автобус жүрді/ жүре бастады.

Avtobus žur-dı / žur-e basta-dı.
bus move-PST move-CVB begin-PST

2-18 昨日彼女はずっと寝ていた。

Кеше ол күні бойы ұйықтады.

Keşe ol күн-i бой-i uyıqta-dı.
yesterday that day-3.POSS during-3.POSS sleep-PST

2-19 私はそれをちょっと食べてみた。

Мен оны кішкене жеп көрдім.

Men onı kiškene že-p kör-di-m.
1SG that.ACC a.little eat-CVB see-PST-1SG

2-20 あの人はそれ（ら）をみんなに分け与えた。

Ол адам оны бәріне бөліп берді.

Ol adam onı bär-in-e böl-ip ber-di.
that man that.ACC all-3.POSS-DAT divide-CVB give-PST

2-21 さあ, (私たちは) 行くよ!

Ал, біз кеттік!

Al, biz ket-ti-k!

well 1PL leave-PST-1PL

2-22 地球は太陽の周りを回っている.

Жер шары Күнді айналады.

Žer šar-i Kün-di aynal-a=dī.

ground ball-3.POSS sun-ACC go.around-PRS=3

2-23 あの木は今にも倒れそうだ.

Анау ағаш қазірде құлайын деп тұр.

Anaw ayaš qazirde qula-yīn de-p tur.

that tree now fall.down-VOL.1SG say-CVB PROG

2-24 (私は) あやうく転ぶところだった.

Мен жаман құлайын деп қалдым.

Men žaman qula-yīn de-p qal-dī-m.

1sg bad fall.down-VOL.1SG say-CVB remain-PST-1SG

2-25 明日客が来るので, パンを買っておく.

Ертең қонақ келетіндіктен, нан сатып алып қояйын.

Yerteñ qonaq kel-etin-dik-ten, nan sat-īp al-īp qoy-ayīn.

tomorrow guest come-PTCP.PRS-NMLZ-ABL bread sell-CVB take-CVB put-VOL.1SG

2-26 (私は) ~に (街とか市場とか) 行ったとき, この袋を買った.

Мен базарға барғанда, мына дорбаны сатып алдым.

Men bazar-ya bar-yan-da, mīna dorba-nī sat-īp al-dī-m.

1SG bazaar-DAT go-PTCP.PST-LOC this packet-ACC sell-CVB take-PST-1SG

2-27 (私は) ~に (街とか市場とか) 行く時/行く前に, この袋を買った.

Мен базарға барар алдында мына дорбаны сатып алдым.

Men bazar-ya bar-ar ald-īn-da mīna dorba-nī sat-īp al-dī-m.

1SG bazaar-DAT go-PTCP.AOR front-3.POSS-LOC this packet-ACC sell-CVB take-PST-1SG

2-28 (私は) 彼が市場でこの袋を買ったのを知っていた.

Мен оның базарға барғанда, мына дорбаны алғанын білдім.

Men onıñ bazar-ya bar-yan-da,

1SG that.GEN bazaar-DAT go-PTCP.PST-LOC

mīna dorba-nī al-yan-ī-n bil-di-m.

this packet-ACC take-PTCP.PST-3.POSS-ACC know-PST-1SG

3. 「モダリティ」(語学研究所論集 第16号)

3-1 (その仕事が終わったら) もう帰ってもいいですよ。

Мына жұмысты бітірген соң, қайтсаң болады.

Mīna žumis-ti bitir-gen soñ, qayt-sa-ñ bol-a=dī.
this work-ACC finish-PTCP.PST after return-COND-2SG be-PRS=3

3-2 (腐っているから, あなたは) それを食べてはいけない/それを食べるな。

Мынау ашып кеткен, жеуге болмайды!/ Жеме!

Mīnaw aš-īp ket-ken, že-w-ge bol-ma-y=dī! / že-me!
this go.bad-CVB leave-PRF eat-VN-DAT be-NEG-PRS=3 eat-NEG.IMP.2SG

3-3 (遅くなったので) 私たちはもう帰らなければならない。

Кеш болып кетті. Бізге қайту керек.

Keš bol-īp ket-ti. Biz-ge qayt-uw kerek.
night be-CVB leave-PST 1PL-DAT return-VN necessary

3-4 (雨が降るそうだから) 傘を持って出かけたほうがいいよ。

Жаңбыр жауайын деп тұрған сияқты, қолшатыр алып шыққан дұрыс болар.

Žañbir žaw-ayın de-p tur-yan siyaqtī,
rain rain-VOL.1SG say-CVB stand-PRF like
qolšatır al-īp šiq-qan durıs bol-ar.
umbrella take-CVB go.out-PTCP.PST correct be-AOR

3-5 歳をとったら, 子供の言うことを聞くべきだ/聞くものだ。

Өскен сайын, баланың айтқанын тыңдау керек.

Ös-ken sayın, bala-niñ ayt-qan-ī-n tiñda-w kerek.
grow-PTCP.PST every child-GEN tell-PTCP.PST-3.POSS-ACC listen-VN necessary

3-6 お腹が空いたので, (私は) 何か食べたい。

Қарным ашып кетті. Бірнәрсе жегім келіп тұр.

Qarn-īm aš-īp ket-ti. Birnäirse že-gi-m kel-ip tur.
stomach-1SG.POSS be.empty-CVB leave-PST something eat-VN-1SG.POSS come-CVB PROG

3-7 私が持ちましょう。

Мен ұстайын.

Men usta-yın.
1SG hold-VOL.1SG

3-8 じゃあ, 一緒に昼ご飯を食べましょう。

Ондай болса, бірге түскі ас ішейік!

Onday bol-sa, birge tüs-ki as iš-eyik!
like.that be-COND together noon-ADJLZ food eat-VOL.1PL

3-9 一緒に昼ご飯を食べませんか？

Бірге түскі ас ішпедік па?

Birge tūs-ki as iŝ-pe-di-k=pa?
together noon-ADJLZ food eat-NEG-PST-1PL=Q

3-10 明日，良い天気になるといいなあ。／明日は良い天気になってほしいなあ。

Ертең ауа-райы жақсы болса болар еді. / Ертең ауа-райы жақсы болса ғой.

Yerteñ awa rayı žaqsi bol-sa bol-ar edi.
tomorrow weather good be-COND be-AOR COP.PST
Yerteñ awa rayı žaqsi bol-sa ƣoy.
tomorrow weather good be-COND MOD

3-11 (私はここで待っているから) すぐにそれを持って来なさい。

Ананы тез алып кел!

Ana-nı tez al-ıp kel!
that-ACC immediately take-CVB come.IMP.2SG

3-12 そのペンをちょっと貸していただけませんか？

Анау қаламды бере тұрыңызшы!

Anaw qalam-dı ber-e tur-ıñız=ŝi!
that pen-ACC give-CVB stand-IMP.2PL=MOD

3-13 あの人は中国語が読めます。／あの人は中国語を読むことができます。

Ол адам қытайша оқи алады.

Ol adam qıtayŝa oqı-y al-a=dı.
that man Chinese read-CVB take-PRS=3

3-14 明かりが暗くて，ここに何が書いてあるのか，読めない。

Қаранғы болғандықтан, мына жерде не жазылып тұрғанын оқи алмай тұрмын.

Qarañyı bol-ƣan-dıq-tan, mına žer-de ne žaz-ıl-ıp
dark be-PTCP.PST-NMLZ-ABL this place-LOC what write-PASS-CVB
tur-ƣan-ı-n oqı-y al-ma-y tur=mın.
stand-PTCP.PST-3.POSS-ACC read-CVB take-NEG-CVB PROG=1SG

3-15 (朝早く出発したから) 彼らはもう着いているはずだ／もう着いたに違いない。

Олар жетіп қалған болу керек.

Olar žet-ip qal-ƣan bol-uw kerek.
that.PL reach-CVB remain-PRF be-VN necessary

3-16 (あの人は) 明日はたぶん来ないだろう。

Ол ертең келмейтін шығар.

Ol yerteñ kel-me-ytin šiyar.
that tomorrow come-NEG-PTCP.PRS maybe

3-17 彼らはまだ来ないなんて、きっと途中で車が壊れたんじゃないか。

Олар әлі келмегеніне қарағанда, жолда көлігі сынып қалған болар.

Olar äli kel-me-gen-in-e qara-yan-da,
that.PL yet come-NEG-PTCP.PST-3.POSS-DAT see-PTCP.PST-LOC
žol-da kölig-i sïn-ïp qal-yan bol-ar.
road-LOC car-3.POSS be.broken remain-PRF be-AOR

3-18 (昼間だからあの人は家に) さあ、いるかもしれないし、いないかもしれない。

Үйде болуы да, болмауы да мүмкін.

Üy-de bol-uw-ï=da, bol-ma-w=da mümkin.
house-LOC be-VN-3.POSS=ADD be-NEG-VN=ADD possible

3-19 (額に触ってみて) どうもあなたは熱があるようだ。

Ыстығың бар сияқты.

İstiy-iñ bar siyaqtı.
heat-2SG.POSS there.is like

3-20 (天気予報によれば) 明日は雨が降るそうだ。

Ертең жаңбыр жауады деп жатыр.

Yerteñ žañbïr žaw-a=dï de-p žatïr.
tomorrow rain rain-PRS=3 say-CVB PROG

3-21 もしお金があつたら、あの車を買うんだけれどなあ。

Ақшам болса, ана көлікті сатып алар едім.

Aqša-m bol-sa, ana kölik-ti sat-ïp al-ar edi-m.
money-1SG.POSS be-COND that car-ACC sell-CVB take-AOR COP.PST-1SG

3-22 もしあなたが教えてくれていなかったら、私はそこにたどり着けなかったでしょう。

Сен маған соны айтып бермегенде, мен ол жаққа жетпес едім.

Sen mağan sonı ayt-ïp ber-me-gen-de, men ol žaq-qa žet-pes edi-m.
2SG 1SG.DAT that.ACC tell-CVB give-NEG-PTCP.PST-LOC 1SG that side-DAT reach-NEG.AOR COP.PST-1SG

3-23 (あの人は) 街へ行きたがっている。

Ол адам қалаға барғысы келіп тұр.

Ol adam qala-ğa bar-ğï-sï kel-ïp tur.
that man city-DAT go-VN-3.POSS come-CVB PROG

3-24 僕にもそれを少し飲ませろ。

Менде ананы кішкене ішейін.

Men-de ana-nī kiškene iš-eyin.

1SG-LOC that-ACC a.little drink-VOL.1SG

3-25 これはあの人に持って行かせろ／持って行かせよう。

Мынаны ана адамға алып барғыз/алып барғызайық.

Mīna-nī ana adam-ға al-іp bar-үіз / al-іp bar-үіз-ayıq.

this-ACC that man-DAT take-CVB go-CAUS.IMP.2SG take-CVB go-CAUS-VOL.1PL

3-26 そのテーブルの上のお菓子は後で食べなさい。

Үстелдің үстіндегі тәттілерді кейн же!

Üstel-diñ üst-in-de-gi tätti-lär-di keyin že!

table-GEN upside-3.POSS-LOC-ADJLZ sweet-PL-ACC later eat.IMP.2SG

3-27 もっと早く来ればよかった。

Ертерек келу керек еді.

Yerte-rek kel-üw kerek edi.

early-COMP come-VN necessary COP.PST

3-28 あなたも一緒に行ったら（どうですか）？

Сенде бірге барсаңшы!

Sen=de birge bar-sa-η=ši!

2SG=ADD together go-COND-2SG=MOD

3-29 オレがそんなこと知るか！

Мен ондайды біліппін ба?

Men onday-dī bil-ip=pin=ba?

1SG like.that-ACC know-IND.PST=1SG=Q

3-30 これを作った（料理した）のは，お母さんだよね？／いいえ，私が作ったのよ。

Мынан жасаған, анам ғой иә? Жоқ, мен жасадым.

Mīna-nī žasa-ған, ana-m ғой iyā? Žoq, men žasa-dī-m.

this-ACC make-PTCP.PST mother-1SG.POSS MOD yes no 1SG make-PST-1SG

4. 「ヴォイス」(語学研究所論集 第17号)

4-1-a (風などで) ドアが開いた。

Есік ашылып кетті.

Yesik aš-il-іp ket-ti.

door open-PASS-CVB leave-PST

4-1-b (彼が) ドアを開けた.

Есікті ашты.

Yesik-ti aš-ti.

door-ACC open-PST

4-1-c (入り口の) ドアが開けられた.

Есік ашылды.

Yesik aš-il-di.

door open-PASS-PST

4-1-d ドアが壊れた.

Есік сынды.

Yesik sīn-di.

door be.broken-PST

4-2 私は(自分の) 弟を立たせた.

Інімді тұрғыздым.

Ini-m-di tur-γiz-dī-m.

y.brother-1SG.POSS-ACC stand-CAUS-PST-1SG

4-3 私は(自分の) 弟に歌を歌わせた.

Ініме өлең айтқыздым.

Ini-m-e öleñ ayt-qiz-dī-m.

y.brother-1SG.POSS-DAT song tell-CAUS-PST-1SG

4-4-a (遊びたがっている子供に無理やり) 母は子供をパンを買いに行かせた.

Анасы баласын нан алуға жіберді.

Ana-sī bala-sī-n nan al-uw-γa žiber-di.

mother-3.POSS child-3.POSS-ACC bread take-VN-DAT send-PST

4-4-b (遊びに行きたがっているのを見て) 母は子供に遊びに行かせた.

Анасы баласын ойнауға жіберді.

Ana-sī bala-sī-n oyna-w-γa žiber-di.

mother-3.POSS child-3.POSS-ACC play-VN-DAT send-PST

4-5-a 私は弟に服を着せた.

Ініме киімін кигіздім.

Ini-m-e kiyim-i-n kiy-giz-di-m.

y.brother-1SG.POSS-DAT clothe-3.POSS-ACC put.on-CAUS-PST-1SG

4-5-b 私は弟にその服を着させた.

Ініме ана киімді кигіздірдім.

Ini-m-e ana kiyim-di kiy-giz-dir-di-m.

y.brother-1SG.POSS-DAT that clothe-ACC put.on-CAUS-CAUS-PST-1SG

4-6 私は弟にその本をあげた.

Інім ана кітапті берді.

Ini-m ana kitap-ti ber-di.

y.brother-1SG.POSS that book-ACC give-PST

上の例は「私の弟はその本をあげた」と訳されているため、(使用等には) 注意が必要である.

4-7-a 私は弟に本を読んであげた.

Ініме кітап оқып бердім.

Ini-m-e kitap oqi-p ber-di-m.

y.brother-1SG.POSS-DAT book read-CVB give-PST-1SG

4-7-b 兄は私に本を読んでくれた.

Інім маған кітап оқып берді.

Ini-m mağan kitap oqi-p ber-di.

y.brother-1SG.POSS 1SG.DAT book read-CVB give-PST

4-7-c 私は母に髪を切ってもらった.

Анам менің шашымды қиып берді.

Ana-m meniñ šaš-ïm-dï qiy-ïp ber-di.

mother-1SG.POSS 1SG.GEN hair-1SG.POSS-ACC cut-CVB give-PST

4-8-a 私は(自分の)体を洗った.

Денемді жудым.

Dene-m-di žuw-dï-m.

body-1SG.POSS-ACC wash-PST-1SG

4-8-b 私は手を洗った.

Қолымды жудым.

Qol-ïm-dï žuw-dï-m.

hand-1SG.POSS-ACC wash-PST-1SG

4-8-c 彼は手を洗った.

Ол қолын жуды.

Ol qol-ï-n žuw-dï.

that hand-3.POSS-ACC wash-PST

4-9 (自分のために) 私はその本を買った.

Мен сол кітапті сатып алдым.

Men sol kitap-ti sat-ıp al-dī-m.

1SG that book-ACC sell-CVB take-PST-1SG

4-10 彼らは (／その人たちは) (互いに) 殴り合っていた.

Олар бір бірін тепті

Olar bir bir-i-n tep-ti.

that.PL one one-3.POSS-ACC kick-PST

上の例は「彼らは互いを蹴った」と訳されているため, (使用等には) 注意が必要である.

4-11 その人たちは (みんな一緒に) 街へ行った.

Олар бірге қалаға кетті.

Olar birge qala-ya ket-ti.

that.PL together city-DAT leave-PST

4-12 その映画は泣ける (その映画を見ると泣いてしまう).

Сол фильм аянышты.

Sol *fil'm* ayanışti.

that movie sad

4-13-a 私は卵を割った.

Мен жұмыртқа жардым.

Men žumirtqa žar-dī-m.

1SG egg break-PST-1SG

4-13-b (うっかり落として) 私はコップを割った／割ってしまった.

Стаканды сындырып алдым.

Stakan-dī sīn-dīr-ıp al-dī-m.

cup-ACC be.broken-CAUS-CVB take-PST-1SG

4-14-a きのう私はコーヒーを飲みすぎて (飲みすぎたので) 眠れなかった.

Кеше тым көп ішіп қойып, ұйықтай алмадым.

Keše tīm köp iš-ıp qoy-ıp, uyıqta-y al-ma-dī-m.

yesterday coffee many drink put-CVB sleep-CVB take-NEG-PST-1SG

4-14-b きのう私は仕事がたくさんあって (たくさんあったので) 眠れなかった.

Кеше жұмысым көп болғандықтан, ұйықтай алмадым.

Keše žumīs-īm köp bol-ğan-dīq-tan, uyıqta-y al-ma-dī-m.

yesterday work-1SG.POSS many be-PTCP.PST-NMLZ-ABL sleep-CVB take-NEG-PST-1SG

4-15 私は頭が痛い.

Менің басым ауырып тұр.

Meniñ bas-ïm awır-ïp tur.
1SG.GEN head-1SG.POSS ache-CVB PROG

4-16 彼女は髪が長い.

Оның шашы ұзын.

Onıñ šaš-ï uzın.
that.GEN hair-3.POSS long

4-17-a 彼は (別の) 彼の肩をたたいた.

Ол оның иығынан ұрды.

Ol onıñ iyıy-ï-nan ur-dï.
that that.GEN shoulder-3.POSS-ABL hit-PST

4-17-b 彼は (別の) 彼の腕をつかんだ.

Ол оның қолынан ұстады.

Ol onıñ qol-ï-nan usta-dï.
that that.GEN arm-3.POSS-ABL hold-PST

4-18-a 私は彼がやってくるのを見た.

Мен оның келе жатқанын көрдім.

Men onıñ kel-e žat-qan-ï-n kör-dï-m.
1SG that.GEN come-CVB lie-PTCP.PST-3.POSS-ACC see-PST-1SG

4-18-b 私は彼が今日来ることを知っている.

Мен оның бүгін келетінін білемін.

Men onıñ bugün kel-etin-i-n bil-e=min.
1SG that.GEN today come-PTCP.PRS-3.POSS-ACC know-PRS=1SG

4-19 彼は自分 (のほう) が勝つと思った.

Ол ұтамын деп ойлады.

Ol ut-a=mın de-p oyla-dï.
that win-PRS=1SG say-CVB think-PST

4-20-a 私は (コップの) 水 (の一部) を飲んだ.

Мен су іштім.

Men suw iš-ti-m.
1SG water drink-PST-1SG

4-20-b 私は（コップの）水を全部飲んだ.

Мен бар суды іштім.

Men bar suw-dī iŝ-ti-m.
1SG all water-ACC drink-PST-1SG

4-21 彼は肉を食べない.

Ол ет жемейді.

Ol yet že-me-y=di.
that meat eat-NEG-PRS=3

4-22-a 今日は寒い.

Бүгін күн суық.

Bügin kün suwıq.
today day cold

4-22-b 私は（何だか）寒い（私には寒く感じる）.

Жаурадым.

Žawra-dī-m.

freeze-PST-1SG

4-23 人がとても多かったことに私は驚いた.

Адам көп болғанына таң қалдым.

Adam köp bol-yan-in-a tañ qal-dī-m.
man many be-PTCP.PST-3.POSS-DAT be.surprised-PST-1SG

4-24 雨が降り始めた.

Жаңбыр жауа бастады.

Žañbır žaw-a basta-dī.
rain rain-CVB begin-PST

4-25 この本はよく売れる.

Мына кітап жақсы сатылады.

Mīna kitap žaqŝı sat-ıl-a=dī.
this bool good sell-PASS-PRS=3

5. 「所有・存在表現」（語学研究所論集 第18号）

5-1 あの人は青い目をしている。／青い目の人・目が青い人

Анау адамның көзі көк.

Anaw adam-niñ köz-i kök.
that man-GEN eye-3.POSS blue

5-2 あの女 {は／の} 髪が長い・あの女は長い髪をしている／長い髪の女・髪の長い女

Анау қыздың шашы ұзын. / Шашы ұзын қыз.

Anaw qız-dıñ šaš-i uzın. / Šaš-i uzın qız.
that girl-GEN hair-3.POSS long hair-3.POSS long girl

5-3 あの人には髭がある。／髭の男

Анау адамның шашы бар.

Anaw adam-nıñ šaš-i bar.
that man-GEN hair-3.POSS there.is

5-4 あの人には（見る）目がある。／見る目のある人

Анау адамның көзі бар. / Көзі бар адам.

Anaw adam-nıñ köz-i bar. / Köz-i bar adam.
that man-GEN eye-3.POSS there.is eye-3.POSS there.is man

ただし、コンサルタントによるとカザフ語でこのような表現は使われないという。

5-5 あの人は22歳だ。／22歳の人

Ол адам 22 жаста.

Ol adam 22 žas-ta.
that man 22 age-LOC

5-6 あの人は優しい性格だ。／優しい性格の人

Анау адамның мінезі жақсы.

Anaw adam-nıñ minez-i žaqsi.
that man-GEN personality-3.POSS good

5-7 あの人は背が高い。／背の高い人

Анау адамның бойы ұзын. / Бойы ұзын адам.

Anaw adam-nıñ boy-i uzın. / Boy-i uzın adam.
that man-GEN length-3.POSS long length-3.POSS long man

5-8 あの人は背が190センチもある。

Ана адамның бойы 190 сантиметр.

Ana adam-nıñ boy-i 190 santimetr.
that man-GEN length-3.POSS 190 centimeter

5-9 その石は四角い形をしている。／四角い（形の）石

Ана тас төртбұрышты. Төртбұрышты тас.

Ana tas törtburiš-ti. / Törtburiš-ti tas.
that stone square-PROP square-PROP stone

5-10 あの人には才能がある。／才能のある人

Ана адамның қабілеті бар. / Қабілетті адам.

Ana adam-niñ qabilet-i bar. / Qabilet-ti adam.
that man-GEN talent-3.POSS there.is talent-PROP man

5-11 あの人は病気だ。／あの人は熱がある。／病気の人

Ана адам ауырып жатыр. / Ана адамның ыстыңы бар. / Ауру адам.

Ana adam awır-ip žatır. / Ana adam-niñ istiy-i bar. / Awruw adam.
that man be.sick-CVB PROG that man-GEN heat-3.POSS there.is sick man

5-12 あの人は青い服を着ている。／青い服の男

Ана адам көк киім киіп алған. / Көк киім киген адам.

Ana adam kök kiyim kiy-ip al-yan. / Kök kiyim kiy-gen adam.
that man blue clothe put.on-CVB take-PRF blue clothe put.on-PTCP.PST man

5-13 あの人はメガネをかけている。／メガネの男

Ана адам көзілдірік тағып алған. / Көзілдірік таққан адам.

Ana adam közildirik tağ-ıp al-yan. / Közildirik taq-qan adam.
that man glasses put.on-CVB take-PRF glasses take.on-PTCP.PST man

5-14 あの人には妻がいる。／既婚の人・妻のいる人

Ана адамның әйелі бар. / Үйленген адам. / Әйелі бар адам.

Ana adam-niñ äyel-i bar. / Üylen-gen adam.
that man-GEN wife-3.POSS there.is get.married-PTCP.PST man

Äyel-i bar adam.

wife-3.POSS there.is man

5-15 あの人には3人子供がいる。／3人の子持ちの人・あの人の3人の子供／妊娠している女性

Ана адамның үш баласы бар. / Үш баласы бар адам. / Ана адамның үш баласы. / Екі қабат әйел.

Ana adam-niñ üš bala-sı bar. / Üš bala-sı bar adam.
that man-GEN three child-3.POSS there.is three child-3.POSS there.is man

Ana adam-niñ üš bala-sı. / Yekiqabat äyel.
that man-GEN three child-3.POSS pregnant woman

5-16 タコには足が8本ある。

Сегізаяқтың сегіз аяғы бар.

Segizayaq-tiñ segiz ayau-ı bar.
octopus-GEN eight leg-3.POSS there.is

5-17 その飲み物にはアルコールが入っている。／アルコール入りの飲み物

Ана сусынның құрамында алкоголь бар. / Алкогольді сусын.

Ana suwsın-niñ quram-ın-da *alkogol'* bar. / *Alkogol'-di* suwsın.
that beverage-GEN composition-3.POSS-LOC alcohol there.is alcohol-PROP beverage

5-18 あの人はお金を持っている。／お金持ちの人

Ана адамның ақшасы бар. / Ақшасы бар адам.

Ana adam-niñ aqşa-si bar. / Aqşa-si bar adam.
that man-GEN money-3.POSS there.is money-3.POSS there.is man

5-19 おまえのところには犬がいるか？／犬のいる人

Сенде ит барма? / Иті бар адам.

Sen-de yit bar=ma? / Yit-i bar adam.
2SG-LOC dog there.is=Q dog-3.POSS there.is man

5-20 おまえは（自分の）ペンを持っているか？／ペンを持っている人

Қаламың барма? / Қаламы бар адам.

Qalam-ıñ bar=ma? / Qalam-ı bar adam.
pen-2SG.POSS there.is=Q pen-3.POSS there.is man

5-21 あの人（誰か別の人の）ペンを持っている。

Ана адамда біреудің қаламы бар.

Ana adam-da birew-diñ qalam-ı bar.
that man-LOC someone-GEN pen-3.POSS there.is

5-22 あの人（誰か別の人の）運がいい。／幸運な人

Ана адамның жолы болғыш.

Ana adam-niñ žoli bolıış.
that man-GEN lucky

5-23 ここは石が多い。／石の多い土地

Мына жақта тас көп. / Тасы көп жер.

Mına žaq-ta tas көр. / Tas-ı көр žer.
this side-LOC stone many stone-3.POSS many place

5-24 その部屋には椅子が3つある／3つ椅子のある部屋

Ана бөлмеде үш орындық бар. / Үш орындығы бар бөлме.

Ana bölme-de üš oıñdıq bar. / Üš oıñdıy-ı bar bölme.
that room-LOC three chair there.is three chair-3.POSS there.is room

5-25 テーブルの上にスプーンがある。 / スプーンのあるテーブル

Үстелдің үстінде қасық бар. / Қасық қойылған үстел.

Üstel-diñ üst-in-de qasıq bar. / Qasıq qoy-ıl-yan üstel.
table-GEN upside-3.POSS-LOC spoon there.is spoon put-PASS-PTCP.PST table

5-26 そのスプーンはテーブルの上にある。 / テーブルにあるスプーン

Ана қасық үстелдің үстінде тұр. / Үстел үстіндегі қасық.

Ana qasıq üstel-diñ üst-in-de tur. / Üstel üst-in-de-gi qasıq.
that spoon table-GEN upside-3.POSS-LOC PROG table upside-3.POSS-LOC-ADJLZ spoon

5-27 そのペンは私のだ。・そのペンは太郎のだ。 / 私のペン・太郎のペン

Ана қалам менікі. Ана қалам Таронікі. / Менің қаламым. / Тароның қаламы.

Ana qalam meniki. Ana qalam Taro-niki.

that pen mine that pen PN-NMLZ

Meniñ qalam-ım. / Taro-niñ qalam-ı.

1SG.GEN pen-1SG.POSS PN-GEN pen-3.POSS

5-28 昨日, 学校で火事があった。 / 私は明日用事があります。

Кеше, мектепте өрт болды. / Менің ертең жұмыстарым бар.

Keşe, mektep-te ört bol-dı. / Meniñ yerteñ žumıs-tar-ım bar.
yesterday school-LOC fire be-PST 1SG.GEN tomorrow work-PL-1SG.POSS there.is

5-29 (この世には) お化けなんていない。

Мына өмірде елес дегендер жоқ.

Mına ömir-de yeles de-gen-der žoq.

this life-LOC ghost say-PTCP.PST-PL there.isn't

5-30 (そこには) 英語を話す人もいるが, 話さない人もいる。

Ағылшын тілін білетіндер, білмейтіндер де бар.

Ayıłšın til-i-n bil-etin-der, bil-me-ytin-der=de bar.

English tongue-3.POSS-ACC know-PTCP.PRS-PL know-NEG-PTCP.PRS-PL=ADD there.is

5-31 私より英語ができる人は (ほかに / もっと) います。

Менен де ағылшын тілін жақсы білетін адамдар бар.

Menen=de ayıłšın til-i-n жақсı bil-etin adam-dar bar.

1SG.ABL=ADD English tongue-3.POSS-ACC good know-PTCP.PRS man-PL there.is

5-32 ちょっとあなたにお願いがあります。

Саған бір өтінішім бар.

Sağan bir ötiniš-im bar.

2SG.DAT one request-1SG.POSS there.is

5-33 冬の雨／東京の家

Қыста жауатын жаңбыр. / Токиодағы үй

Qīs-ta žaw-ařın žaňbır. / Tokio-da-ŷı üy
winter-LOC rain-PTCP.PRS rain Tokyo-LOC-ADJLZ home

5-34 彼の泳ぎ／犬の鳴き声／火山の爆発／車の運転／～の小説

Оның жүзуі/ Иттің қыңсылы/ Жанартаудың атқылауы/ Көлік жүргізуі/ ~әңгімесі

Onıñ žüz-üw-i / Yıt-tıñ qıñsıl-ı / Žanartaw-dıñ atqıla-w-ı
that.GEN swim-VN-3.POSS dog-GEN whining-3.POSS volcano-GEN erupt-VN-3.POSS
Kölik žür-giz-üw / ... äñgime-si
car move-CAUS-VN ... conversation-3.POSS

5-35 Xさん (固有名詞) のお母さん

X-тың анасы

X-tıñ ana-sı
X-GEN mother-3.POSS

机の横に／机の前に／*机に (来て！)

Үстелдің жанына/алдына/ үстелге кел!

Üstel-dıñ žan-ın-a / ald-ın-a kel!
table-GEN beside-3.POSS-DAT / front-3.POSS-DAT come.IMP.2SG
Üstel-ge kel!
table-DAT come.IMP.2SG

あの人の次

Ана адамнан кейін

Ana adam-nan keyin
that man-ABL after

5-36 バラの花びら

Раушан гүлдің желегі

Rawšan gül-dıñ želeg-i
rose flower-GEN scarf-3.POSS

果物のナイフ

Жеміс-жидекке арналған пышағы

Žemis+židek-ke arnal-yan pıšay-ı
fruit+berry-DAT be.intended-PTCP.PST knife-3.POSS

紙の飛行機

Қағаздан жасалған ұшақ

Qayaz-dan žasa-l-yan uşaq
paper-ABL make-PASS-PTCP.PST plane

チューリップの絵

Қызғалдақ сүреті

Qizğaldaq süwret-i
tulip picture-3.POSS

花の匂い

Гүлдің жұпар иісі

Gül-diñ župar iyis-i
flower-GEN musk smell-3.POSS

英文の手紙

Ағылшынша хат

Ağılşınşa xat

English letter

日本語の先生

Жапон тілінің мұғалімі

Žapon til-i-niñ muğalim-i
Japanese tongue-3.POSS-GEN teacher-3.POSS

井戸の水

Құдықтың суы

Qudıq-tiñ suw-ı
well-GEN water-3.POSS

雨の日

Жаңбырлы күн

Žañbir-li kün

rain-PROP day

5-37 妹の花子／社長の田中さん

Сіңілім Ханакo / Бастығым Танака

Siñil-im Hanako / Bastıy-ım Tanaka
y.sister-1SG.POSS PN boss-1SG.POSS PN

5-38 となりの家の友達のお父さんの車のタイヤ (が昨日突然パンクしたんだって.)

Көрші досымның әкесінің көлігінің дөңгелегі жарылып қалыпты дейді.

Körši dos-ım-niñ äke-si-niñ kölig-i-niñ döñgeleg-i
neighbor friend-1SG.POSS-GEN father-3.POSS-GEN car-3.POSS-GEN tire-3.POSS
žar-il-ïp qal-ïp-ti de-y=di.
break-PASS-CVB remain-CVB=3 say-PRS=3

6. 「他動性」(語学研究所論集 第19号)

6-1-a 彼はそのハエを殺した.

Ол ана шыбынды өлтірді.

Ol ana šibin-di öl-tir-di.

that that fly-ACC die-CAUS-PST

6-1-b 彼はその箱を壊した.

Ол ана қорапты бүлдірді.

Ol ana qorap-ti bül-dir-di.

that that box-ACC be.broken-CAUS-PST

6-1-c 彼はそのスープを温めた.

Ол ана сорпаны ысытты.

Ol ana sorpa-ni isit-ti.

that that soup-ACC warm-PST

6-1-d 彼はそのハエを殺したが, 死ななかった. (言えるか? 言えないか?)

Ол ана шыбынды өлтірді, бірақ ол өлмеді.

Ol ana šibin-di öl-tir-di, biraq ol öl-me-di.

that that fly-ACC die-CAUS-PST but that die-NEG-PST

6-2-a 彼はそのボールを蹴った.

Ол ана допты тепті.

Ol ana dop-ti tep-ti.

that that ball-ACC kick-PST

6-2-b 彼女は彼の足を蹴った.

Ол оның аяғын тепті.

Ol oniñ ayau-ï-n tep-ti.

that that.GEN leg-3.POSS-ACC kick-PST

6-2-c 彼はその人にぶつかった (故意に).

Ол ана адаммен әдейі соғысты.

Ol ana adam-men ädeyi soğ-ïs-ti.

that that man-INS on.purpose hit-RECP-PST

6-2-d 彼はその人とぶつかった (うっかり).

Ол адаммен соғысып қалды.

Ol adam-men soǵ-ıs-ıp qal-dı.
that man-INS hit-RECP-CVB remain-PST

6-3-a あそこに人が数人見える.

Ана жақтан бірнеше адам көрінді.

Ana žaq-tan birneše adam kör-in-di.
that side-ABL some man see-PASS-PST

6-3-b 私はその家を見た.

Мен ол үйді көрдім.

Men ol üy-di kör-di-m.
1SG that house-ACC see-PST-1SG

6-3-c 誰かが叫んだのが聞こえた.

Біреудің айқайлаған дауысы естілді.

Birew-diñ ayqayla-ğan dawıs-ı yesti-l-di.
someone-GEN shout-PTCP.PSTvoice-3.POSS hear-PASS-PST

6-3-d 彼はその音を聞いた.

Ол сол дыбысты естіді.

Ol sol dıbis-ti yesti-di.
that that sound-ACC hear-PST

6-4-a 彼は (なくした) カギを見つけた.

Ол жоғалтқан кілтті тапты.

Ol žoǵal-t-qañ kilt-ti tap-ti.
that lose-CAUS-PTCP.PST key-ACC find-PST

6-4-b 彼は椅子を作った.

Ол орындық жасады.

Ol orındıq žasa-dı.
that chair make-PST

6-5-a 彼はバスを待っている.

Ол автобус күтіп тұр.

Ol avtobus күt-ıp tur.
that bus wait-CVB PROG

6-5-b 私は彼が来るのを待っていた。

Мен оның келгенін күттім.

Men onıñ kel-gen-i-n küt-ti-m.

1SG that.GEN come-PTCP.PST-3.POSS-ACC wait-PST-1SG

6-5-c 彼は財布を探している。

Ол әмиянын іздеп жатыр.

Ol ämiyan-i-n izde-p žatır.

that wallet-3.POSS-ACC search-CVB PROG

6-6-a 彼はいろんなことをよく知っている。

Ол әртүрлі нәрселерді жақсы біледі.

Ol ärtürli närse-ler-di žaqsi bil-e=di.

that various thing-PL-ACC good know-PRS=3

6-6-b 私はあの人を知っている。

Мен ол адамды білемін.

Men ol adam-dı bil-e=min.

1SG that man-ACC know-PRS=1SG

6-6-c 彼はロシア語ができる。

Ол орыс тілін біледі.

Ol orıs til-i-n bil-e=di.

that Russian tongue-3.POSS-ACC know-PRS=3

6-7-a あなたはきのう私が言ったことを覚えていますか？

Кешегі мен айтқан нәрсе есінде ма?

Keşe-gi men ayt-qan närse yes-iñ-de=ma?

yesterday-ADJLZ 1SG tell-PTCP.PST thing memory-2SG.POSS-LOC=Q

6-7-b 私は彼の電話番号を忘れてしまった。

Мен оның телефон номерін ұмытып қалыппын.

Men onıñ telefon nomer-i-n umıt-ıp qal-ıp=pın.

1SG that.GEN phone number-3.POSS-ACC forget-CVB remain-IND.PST=1SG

6-8-a 母は子供たちを深く愛していた。

Анасы балаларын қатты жақсы көреді.

Ana-sı bala-lar-i-n qattı žaqsi kör-e=di.

mother-3.POSS child-PL-3.POSS-ACC hard good see-PRS=3

上の例で動詞は現在形であるので、「愛している」にあたる意味を表わしていることに注意されたい。

6-8-b 私はバナナが好きだ.

Мен банан ұнатамын.

Men *banan unat-a=mın.*

1SG banana approve-PRS=1SG

6-8-c 私はあの人が嫌いだ.

Мен ана адамды жек көремін.

Men ana adam-dı žek kör-e=min.

1SG that man-ACC hate-PRS=1SG

6-9-a 私は靴が欲しい.

Мен аяқ-киім сатып алғым келеді.

Men ayaq+kiyim sat-ıp al-ıı-m kel-e=di.

1SG leg+clothe sell-CVB take-VN-1SG.POSS come-PRS=3

6-9-b 今, 彼にはお金が要る.

Қазір, оған ақша керек.

Qazır, oğan aqşa kerek.

now that.DAT money necessary

6-10-a (私の) 母は (私の) 弟がうそをついたのに怒っている.

Менің анам інімнің өтірік айтқанына ашуланды.

Meniñ ana-m ini-m-niñ ötirik ayt-qan-ın-a ašuwlan-dı.

1SG.GEN mother-1SG.POSS y.brother-GEN lie tell-PTCP.PST-3.POSS-DAT be.angry-PST

6-10-b 彼は犬が怖い.

Ол иттен қорқады.

Ol yit-ten qorq-a=dı.

that dog-ABL be.afraid-PRS=3

6-11-a 彼は父親に似ている.

Ол әкесіне ұқсайды.

Ol äke-sin-e uqsa-y=dı.

that father-3.POSS-DAT resemble-PRS=3

6-11-b 海水は塩分を含んでいる.

Теңіз суының құрамында тұз бар.

Teñiz suw-ı-niñ quram-ın-da tuz bar.

sea water-3.POSS-GEN composition-3.POSS-LOC salt there.is

6-12-a 私の弟は医者だ.

Менің інім дәрігер.

Meniñ ini-m дәрігер.

1SG.GEN y.brother-1SG.POSS doctor

6-12-b 私の弟は医者になった.

Менің інім дәрігер болды.

Meniñ ini-m дәрігер бол-ді.

1SG.GEN y.brother-1SG.POSS doctor be-PST

6-13-a 彼は車の運転ができる.

Ол көлік жүргізе алады.

Ol kölik žür-giz-e al-a=ді.

that car move-CAUS-CVB take-PRS=3

6-13-b 彼は泳げる.

Ол жүзе келді.

Ol žuz-e kel-ді.

that swim-CVB come-PST

6-14-a 彼は話をするのが上手だ.

Ол әңгімені күшті айтады.

Ol ängime-ni küšti ayt-a=ді.

that talk-ACC powerful tell-PRS=3

6-14-b 彼は走るのが苦手だ.

Ол жүгіре алмайды.

Ol žügir-e al-ma-y=ді.

that run-CVB take-NEG-PRS=3

6-15-a 彼は学校に着いた.

Ол мектепке жетті.

Ol mektep-ke žet-ti.

that school-DAT reach-PST

6-15-b 彼は道を渡った／横切った.

Ол жолдан өтті.

Ol žol-dan öt-ti.

that road-ABL pass-PST

6-15-c 彼はこの道を通った.

Ол ана жолдан өтті.

Ol ana žol-dan öt-ti.

that that road-ABL pass-PST

6-16-a 彼はお腹を空かしている.

Оның қарны ашты.

Onıñ qarñ-ı aš-ti.

that.GEN stomach-3.POSS be.empty-PST

6-16-b 彼は喉が渇いている.

Ол шөлдеді.

Ol šölde-di.

that feel.thirsty-PST

6-17-a 私は寒い.

Мен жаурадым.

Men žawra-dı-m.

1SG freeze-PST-1SG

6-17-b 今日寒い.

Бүгін күн суық.

Bügin kün suwıq.

today day cold

6-18-a 私は彼を手伝った／助けた.

Мен оған көмектестім.

Men oğan kömektes-ti-m.

1SG that.DAT help-PST-1SG

6-18-b 私は彼がそれを運ぶのを手伝った.

Мен оған ананы тасуға көмектестім.

Men oğan ana-nı tas-uw-ya kömektes-ti-m.

1SG that.DAT that-ACC carry-VN-DAT help-PST-1SG

6-19-a 私はその理由を彼に聞いた.

Мен себебін одан сұрадым.

Men sebeb-i-n odan sora-dı-m.

1SG reason-3.POSS-ACC that.ABL ask-PST-1SG

6-19-b 私はそのことを彼に話した.

Мен ол нәрсени оған айттым.

Men ol nārse-ni oğan ayt-ti-m.
1SG that thing-ACC that.DAT tell-PST-1SG

6-20-a 私は彼と会った.

Мен онымен кездестім.

Men onimen kezdes-ti-m.
1SG that.INS meet-PST-1SG

7. 「連用修飾的複文」(語学研究所論集 第20号)

7-1 彼はいつも新聞を読みながらご飯を食べる.

Ол әрдайым газет оқып отырып, тамақ жейді.

Ol әrdayim gazet oqı-p otır-ıp, tamaq že-y=di.
that always newspaper read-CVB sit-CVB food eat-PRS=3

7-2 (私は) 昨日は九時に家に帰って, 少しテレビを見て (から), 寝ました.

Кеше мен сағат тоғызда үйге қайтып, кішкене теледидар көріп ұйықтадым.

Keşe men saғat toғız-da üy-ge qayt-ıp,
yesterday 1SG time nine-LOC house-DAT come.back-CVB
kiškene televidar kör-ıp uyıqta-dı-m.
a.little television see-CVB sleep-PST-1SG

7-3 (私は) 昨日階段で転んで, ケガをしてしまった.

Кеше баспалдақтан құлап, жарақат алдым.

Keşe baspaldaq-tan qula-p, žaraqat al-dı-m.
yesterday stairs-ABL fall-CVB wound take-PST-1SG

7-4 今日も父は会社に行つて, 兄は大学に行った.

Бүгінде әкем жұмысқа барды, ал ағам университетке барды.

Bügin=de äke-m žumis-qa bar-dı,
today=ADD father-1SG.POSS work-DAT go-PST
al aға-m universitet-ke bar-dı.
but e.brother-1SG.POSS university-DAT go-PST

7-5 (あの人は) 今日は帽子をかぶつて歩いてた.

Ол адам бүгін бас киім киіп алып жүрді.

Ol adam bugün bas kiyim kiy-ıp al-ıp žür-di.
that man today headclothe put.on-CVB take-CVB walk-PST

7-6 (私は) 休みの日にはいつも本を読んだり, テレビを見たりしています.

Мен демалыста әрдайым кітап оқып, теледидар көремін.

Men demalis-ta әrdayım kitap oqı-p, televidar kör-e=min.
1SG holiday-LOC always book read-CVB television see-PRS=1SG

7-7 時間がないから, 急いで行こう.

Уақытым жоқ, тез барайық.

Waqıt-ım žoq, tez bar-ayıq.
time-1SG.POSS there.isn't fast go-VOL.1PL

7-8 昨日は頭が痛かったので, いつもより早く寝ました.

Кеше басым ауырып, ерте қайтып ұйықтадым.

Keše bas-ım awır-ıp, yerte qayt-ıp uyıqta-dı-m.
yesterday head-1SG.POSSache-CVB early come.back-CVB sleep-PST-1SG

7-9 あの人は本を買いに行った.

Ол адам кітап сатып алуға кетті.

Ol adam kitap sat-ıp al-uw-ya ket-ti.
that man book sell-CVB take-VN-DAT leave-PST

7-10 (彼は) 外がよく見えるように窓を開けた.

Сырт жақсы көріну үшін, терезені аштым.

Sırt žaqşı kör-in-üw üšin, tereze-ni aš-tı-m.
outside good see-PASS-VN for window-ACC open-PST-1SG

7-11 ここでは夏になると, よく雨が降ります.

Мына жақта жазда көп жауын жауады.

Mına žaq-ta žaz-da көп žawın žaw-a=dı.
this side-LOC summer-LOC many rain rain-PRS=3

7-12 窓を開けると, 冷たい風が入って来た.

Терезені ашқанда, салқын жел кірді.

Tereze-ni aš-qan-da, salqın žel kir-di.
window-ACC open-PTCP.PST-LOC cold wind enter-PST

7-13 坂を上ると, 海が見えた.

Еңіске көтерілгенде, теңіз көрінді.

Yeñis-ke көter-il-gen-de, teñiz kör-in-di.
slope-DAT lift-PASS-PTCP.PST-LOC sea see-PASS-PST

7-14 明日雨が降ったら、私はそこに行かない。

Ертең жаңбыр жауса, мен ол жаққа бармаймын.

Yerteñ žaňbır žaw-sa, men ol žaq-qa bar-ma-y=mın.
tomorrow rain rain-COND 1SG that side-DAT go-NEG-PRS=1SG

7-15 もっと早く起きればよかったなあ。

Ерте тұру керек еді.

Yerte tur-uw kerek edi.
early stand-VN necessary COP.PST

7-16 あんなところへ行かなければよかった。

Ондай жерге бармауым керек еді.

Onday žer-ge bar-ma-w-ım kerek edi.
like.that place-DAT go-NEG-VN-1SG.POSS necessary COP.PST

7-17 1に1を足せば、2になる。

Бірге бірді қосқанда екі болады.

Bir-ge bir-di qos-qan-da yeki bol-a=dı.
one-DAT one-ACC add-PTCP.PST-LOC two be-PRS=3

7-18 駅に着いたら電話をしてください。

Станцияға жеткенде қоңырау шалыңыз.

Stantsiya-ға žet-ken-de qoňıraw šal-ıñız.
station-DAT reach-PTCP.PST-LOC call-IMP.2PL

7-19 日曜日になったら、みんなで公園に行きたいなあ。

Жексенбіде бәрімен бірге саябаққа барғым келеді.

Žeksenbi-de bär-i-men birge sayabaq-qa bar-ği-m kel-e=di.
Sunday-LOC all-3.POSS-INS together park-DAT go-VN-1SG.POSS come-PRS=3

7-20 明日雨が降ったら困るなあ。

Ертең жаңбыр жауса қиын болады.

Yerteñ žaňbır žaw-sa qıyın bol-a=dı.
tomorrow rain rain-COND difficult be-PRS=3

7-21 家に来るなら、電話をしてから来てください。

Үйге келетін болсаң, қоңырау шалып келіңіз.

Üy-ge kel-etin bol-sa-ñ, qoňıraw šal-ıp kel-ıñız.
house-DAT come-PTCP.PRS be-COND-2SG call-CVB come-IMP.2PL

7-22 (もうすぐベルが鳴るので) 鳴ったら, 教えてください.

Қоңырау соғылғанда, хабар беріңіз.

Qoñıraw soǵ-ıl-yan-da, xabar ber-iñiz.
bell hit-PASS-PTCP.PST-LOC news give-IMP.2PL

7-23 (もしかしたらベルが鳴るかもしれないので) もし鳴ったら, 教えてください.

Егер қоңырау соғылса, хабар беріңіз.

Yeger qoñıraw soǵ-ıl-sa, xabar ber-iñiz.
if bell hit-PASS-COND news give-IMP.2PL

7-24 働かざるもの食うべからず。 / 働かない者は, 食べるべきではない.

Жұмыс істемейтін адам, тамақ та жемейді.

Žumis iste-me-ytin adam, tamaq=ta že-me-y=di.
work work-NEG-PTCP.PRS man food=ADD eat-NEG-PRS=3

7-25 もう少しお金があったらなあ.

Тағы кішкене ақшам болғанда ғой.

Tayı kiškene aqša-m bol-yan-da yoy.
more a.little money-1SG.POSS be-PTCP.PST-LOC MOD

7-26 これも食べたら?

Мынаны да жесей.

Mına-nı=da že=sey.
this-ACC=ADD eat.IMP.2SG=MOD

7-27 (やりたいなら自分の) 好きなようにやれば?

Өзің қалағандай жасасаң қайтеді?

Öz-iñ qala-yan-day žasa-sa-ñ qayt-e=di?
self-2SG.POSS wish-PTCP.PST-ADV LZ make-COND-2SG do.in.what.way-PRS=3

7-28 このコップは落としても割れない.

Мына стаканды құлатып алсаңда, сынбайды.

Mına stakan-dı qula-t-ıp al-sa-ñ=da, sin-ba-y=di.
this cup-ACC fall-CAUS-CVB take-COND-2SG=ADD be.broken-NEG-PRS=3

7-29 このリンゴは高かったのに, ちっとも甘くない.

Мына алма қымбат болғанымен, дымда тәтті емес.

Mına alma qımbat bol-yan-ı-men, dım=da tätti yemes.
this apple expensive be-PTCP.PST-3.POSS-INS nothing=ADD sweet COP.NEG

7-30 彼の家に行ってみたけれども、彼はいなかった。

Оның үйіне барып көрдім, бірақ ол болмады.

Onıñ üy-in-e bar-ıp kör-di-m, biraq ol bol-ma-dı.
that.GEN house-3.POSS-DAT go-CVB see-PST-1SG but that be-NEG-PST

7-31 あの人が来るまで、私はここで待っています。

Ол адам келгенше, мен осында күтемін.

Ol adam kel-genşe, men osında küt-e=min.
that man come-CVB 1SG here wait-PRS=1SG

7-32 あの人が来るまでに、食事を作っておきますよ。

Ана адам келгенше, тамақ жасап қоямын.

Ana adam kel-genşe, tamaq žasa-p qoy-a=min.
that man come-CVB food make-CVB put-PRS=1SG

8. 「情報構造と名詞述語文」(語学研究所論集 第21号)

8-1 えっ、A (固有名詞) が来たの? / いや、A じゃなくて B が来たんだ。

(例えば、昨日の集まりに珍しくやって来た人についての会話で)

A келдіма? Жоқ, А емес В келді.

A kel-di=ma? Žoq, A yemes, B kel-di.
A come-PST=Q no A COP.NEG B come-PST

8-2 誰が来たの? / A が来たよ。

Кім келді? А келді ғой.

Kim kel-di? A kel-di γoy.
who come-PST A come-PST MOD

8-3 A のほうが大きいんじゃないの? / いや、A じゃなくて、B のほうが大きいんだよ。

A үлкен емеспе? Жоқ, А емес В үлкен ғой.

A ülken yemes=pe? Žoq, A yemes B ülken γoy.
A big COP.NEG=Q no A COP.NEG B big MOD

8-4 (電話で) どうしたの? / うん、今、お客さんが来たんだ。

Не болды? Қазір қонақтар келді.

Ne bol-dı? Qazir qonaq-tar kel-di.
what be-PST now guest-PL come-PST

8-5 あの子供が A を叩いたんだって! / いや、A じゃなくて、B を叩いたんだよ。

Ана бала А-ді ұрды дейді ғой. Жоқ, А емес В ұрыпты.

Ana bala A-di ur-di de-y=di γoy. Zoq, A yemes, B ur-ıp=tı.
that child A-ACC hit-PST say-PRS=3 MOD no A COP.NEG B hit-IND.PST=3

8-6 赤い袋と青い袋があるけど、どっちを買うの？／（私は）青い袋を買うよ。

Қызыл дорба мен көк дорба, қайсысын аласын? Мен көк дорбаны аламын.

Qızıl dorba-men kök dorba, qaysı-si-n al-a=sın?
 red packet-INS blue packet which-3.POSS-ACC take-PRS=2SG
 Men kök dorba-ni al-a=mın.
 1SG blue packet-ACC take-PRS=1SG

8-7 Aはどこですか？／Aは朝からどっかへでかけたよ。

A қайда? A таңнан бері біржаққа шығып кетті.

A qayda? A tañ-nan beri biržaq-qa šıy-ıp ket-ti.
 A where A dawn-ABL since somewhere-DAT go.out-CVB leave-PST

8-8 （あの子供は）誰を叩いたの？／（あの子供は）自分の弟を叩いたんだ。

Кімді ұрды? Өзінің інісін ұрды.

Kim-di ur-dı? Özi-niñ ini-si-n ur-dı.
 who-ACC hit-PST self-3.POSS-GEN y.brother-3.POSS-ACC hit-PST

8-9 （電話で）どうしたの？／うん，Aが（自分の）弟を叩いたんだ。

（例えば，電話の向こうで子供の泣き声がかきたのを聞いての発話）

Не болды? A інісін ұрды.

Ne bol-dı? A ini-si-n ur-dı.
 what be-PST A y.brother-3.POSS-ACC hit-PST

8-10 あのケーキ，どうした？／（ああ，あれは）Aが食べちゃったよ。

Ана торт барма? Оны А жеп қойды.

Ana tort bar=ma? Onı A že-p qoy-dı.
 that cake there.is=Q that.ACC A eat-CVB put-PST

8-11 私が昨日お店から買ってきたのはこの本だ。

Мен кеше дүкеннен сатып алып келгенім мына кітап.

Men keše dükenn-nen sat-ıp al-ıp kel-gen-im mına kitap.
 1SG yesterday shop-ABL sell-CVB take-CVB come-PTCP.PST-1SG.POSSthis book

8-12 あの人は先生だ。この学校でもう 20 年働いている。

Ана адам мұғалім. Мына мектепте жиырма жыл жұмыс істеп жатыр.

Ana adam muğalim. Mına mektep-te žiyırma žil zumis iste-p žatır.
 that man teacher this school-LOC 20 year work work-CVB PROG

8-13 彼のお父さんは，あの人だ。

Оның әкесі мына адам.

Onıñ äke-si mına adam.
 that.GEN father-3.POSS this man

8-14 あの人が彼のお父さんだ。

Ана адам оның әкесі.

Ana adam onıñ äke-si.

that man that.GEN father-3.POSS

8-15 あさってっていうのはね、明日の次の日のことだよ。

Бүрсігүні деген, ертеңнен кейінгі күнді айтады.

Bürsigüni de-gen, yerteñ-nen keyin-gi kün-di ayt-a=dı.

the.day.after.tomorrow say-PTCP.PST tomorrow-ABL after-ADJLZ day-ACC tell-PRS=3

8-16 (何人かが入った喫茶店で注文を聞かれて) 私はコーヒーだ。

Мен кофе ішемін.

Men kofe iş-e=min.

1SG coffee drink-PRS=1SG

8-17 [(注文した数人分のお茶が運ばれてきて) どなたがコーヒーですか?との問いに] コーヒーは私だ。

Маған кофе.

Mağan kofe.

1SG.DAT coffee

8-18 その新しくて厚い本は (値段が) 高い。

Ана жаңа қалың кітап қымбат екен.

Ana жаңа қалың kitap qımbat eken.

that new thick book expensive COP.MOD

8-19 (砂糖入れを開けて) あっ, 砂糖が無くなっているよ!

Қант бітіп қалыпты.

Qant bit-ip qal-ıp=tı.

sugar finish-CVB remain-IND.PST=3

8-20 午後, 誰かに会うはずだったなあ. 誰だったっけ? あっ, そうだ, ~君だったな.

Түстен кейін біреумен кездесуім керек еді. Кім еді? А, иә, (А) екен ғой.

Tüs-ten keyin birew-men kezdes-üw-im kerek edi.

noon-ABL after someone-INST meet-VN-1SG.POSS necessary COP.PST

Kim edi? A, iyä, A eken yoy.

who COP.PST oh yes A COP.MOD MOD

9. 「情報標示の諸要素」(語学研究所論集 第22号)

9-1 この土地は野菜がよく育つ。だから高い値段で売れるだろう。

Мына жерде көкөністер жақсы өседі. Сондықтан қымбатқа сататын шығар.

Mına žer-de kökōnis-ter žaqsi ös-e=di.
this place-LOC vegetable-PL good grow-PRS=3
Sondıqtan, qımbat-qa sat-atın šıyar.
so expensive-DAT sell-PTCP.PRS maybe

9-2 私は頭が痛い。だから今日は休む。

Басым ауырып жатыр. Бүгін демаламын.

Bas-ım awır-ıp žatır. Bugin dem al-a=mın.
head-1SG.POSSache-CVB PROG today rest take-PRS=1SG

9-3 あの人数、時間通りに来た。

Ана адам ғана уақытылы келді.

Ana adam=yana waqıtılı kel-di.
that man=only on.time come-PST

9-4 これはここでしか買えない。

Мына затты тек осында сатып ала аласың.

Mına zat-tı tek osında sat-ıp al-a al-a=sın.
this thing-ACC only here sell-CVB take-CVB take-PRS=2SG

9-5 その家にいたのは子供ばかりだった。

Ана үйде тек балалар ғана болды.

Ana üy-de tek bala-lar=yana bol-dı.
that house-LOC only child-PL=only be-PST

9-6 次回こそ、失敗しないようにしよう。

Келесі жолы бұлай болмайтындай жасаймын.

Kelesi žoli bulay bol-ma-ytın-day žasa-y=mın.
next time like.this be-NEG-PTCP.PRS-APPR make-PRS=1SG

9-7 疲れたね、お茶でも飲もう。

Шаршадық қой, шәй ішейік.

Šarša-dı-q yoy, šay iš-eyik.
be.tired-PST-1PL MOD tea drink-VOL.1PL

9-8 水さえあれば、数日間は大丈夫だ。

Су болса болды, бірнеше күнге ештеңе болмайды.

Suw bol-sa bol-dı, birneše kün-ge yešteңe bol-ma-y=di.
water be-COND be-PST some day-DAT nothing be-NEG-PRS=3

9-9 小さい子供まで、その仕事の手伝いをさせられた。

Kiškentay balalarğa deyin, sol žumıs-ti iste-w-ge kömektes-ti.

Kiškentay bala-lar-ğa deyin, sol žumıs-ti iste-w-ge kömektes-ti.
small child-PL-DAT to that work-ACC work-VN-DAT help-PST

9-10 私はお金なんか欲しくない。

Mağan aqşa degen der kerек емес.

Mağan aqşa de-gen-der kerек yemes.
1SG.DAT money say-PTCP.PST-PL necessary COP.NEG

9-11 自分の部屋ぐらい、自分できれいにしなさい。

Tım bol-ma-sa öz-iñ-niñ bölme-ñ-di žiyna=say.

Tım bol-ma-sa öz-iñ-niñ bölme-ñ-di žiyna=say.
too.much be-NEG-COND self-2SG.POSS-GEN room-2SG.POSS-ACC gather-IMP.2SG=MOD

9-12 私にもちょうだい。

Maғанда берші.

Mağan=da ber=ši.
1SG.DAT=ADD give.IMP.2SG=MOD

9-13 お父さんもう帰って来たね。お母さんは？

Әкем қайтып келіпті ғой. Анам ше?

Äke-m qayt-ıp kel-ip=ti yoy. Ana-m ше?
father-1SG.POSS come.back-CVB come-CVB=3 MOD mother-1SG.POSS as.for

9-14 誰か（が）電話してきたよ。

Bireu qoñıraw şal-ıp žatır.

Birew qoñıraw şal-ıp žatır.
someone call-CVB PROG

9-15 誰かに聞いてみよう。

Bireuden sұrap көрейік.

Birew-den sora-p kör-eyik.
someone-ABL ask-CVB see-VOL.1PL

9-16 私のいない間に誰か来た？

Мен болмағанда біреу келдіма?

Men bol-ma-ğan-da birew kel-di=ma?
1SG be-NEG-PTCP.PST-LOC someone come-PST=Q

9-17 誰か来たら, 私に教えてください.

Біреу келіп қалса, маған айт.

Birew kel-ip qal-sa, mağan ayt.
someone come-CVB remain-COND 1SG.DAT tell.IMP.2SG

9-18 今日は誰も来るとは思わない. /今日は誰も来ないと思う.

Бүгін біреу келеді деп ойламаймын. Бүгін ешкім келмейді деп ойлаймын.

Bügin birew kel-e=di de-p oyla-ma-y=mın.
today someone come-PRS=3 say-CVB think-NEG-PRS=1SG
Bügin yeškim kel-me-y=di de-p oyla-y=mın.
today no.one come-NEG-PRS=3 say-CVB think-PRS=1SG

9-19 そこには今誰もいないよ.

Ол жақта қазір ешкім жоққой.

Ol žaq-ta qazir yeškim žoq=qoy.
that side-LOC now no.one there.isn't=MOD

9-20 (それは) 誰でもできる.

Кім болсада жасай алады.

Kim bol-sa=da žasa-y al-a=di.
who be-COND=ADD make-PRS take-PRS=3

9-21 そんなこと (は), みんな知っているんじゃないか!?

Ондай нәрсені бәрі біледі емес пе?

Onday narse-ni bari bil-e=di yemes=pe?
like.that thing-ACC all know-PRS=3 COP.NEG=Q

9-22 そんなもの, 誰が買うんだよ!? 誰も買うわけじゃないか!

Ондай нәрсені кім алады? Ешкім алмайды ғой.

Onday narse-ni kim al-a=di? Yeškim al-ma-y=di yoy.
like.that thing-ACC who take-PRS=3 no.one take-NEG-PRS=3 MOD

9-23 君は英語がうまいね.

Сенің ағылшының күшті, иә!

Seniñ ağılšin-iñ küšti, iyä!
2SG.GEN English-2SG.POSS great yes

9-24 君は退屈そうだね.

Сен жалыққан сияқтысың ғой.

Sen žaliq-qan siyaqtı=sıñ yoy.
2SG be.bored-PRF like=2SG MOD

9-25 明日も寒いらしいよ.

Ертең суық болады дейді.

Yerteñ suwıq bol-a=dı de-y=di.
tomorrow cold be-PRS=3 say-PRS=3

10. 「否定, 形容詞と連体修飾複文」(語学研究所論集 第23号)

10-1 これは私の本ではない.

Мынау менің кітабым емес.

Mınaw meniñ kitab-ım yemes.
this.one 1SG.GEN book-1SG.POSS COP.NEG

10-2 この部屋には椅子がない.

Менің бөлмеде орындық жоқ.

Meniñ bölme-m-de orındıq žoq.
1SG.GEN room-1SG.POSS chair there.isn't

10-3 この部屋には一つも椅子がない.

Мына бөлмеде бірде бір орындық жоқ.

Mına bölme-de birde bir orındıq žoq.
this room-LOC none chair there.isn't

10-4 その部屋には誰もいない.

Ол бөлмеде ешкім жоқ.

Ol bölme-de yeškim žoq.
that room-LOC no.one there.isn't

10-5 その本はこの部屋にない.

Ол кітап бұл бөлмеде жоқ.

Ol kitap bul bölme-de žoq.
that book this room-LOC there.isn't

10-6 この犬は大きくない.

Мына ит үлкен емес.

Mına iyt ülken yemes.
this dog big COP.NEG

10-7 この犬はあまり大きくない.

Мына ит онша үлкен емес.

Mına iyt onša ülken yemes.
this dog not.very big COP.NEG

10-8 この犬はあの犬より大きい.

Мына ит ана иттен үлкен.

Mīna iyt ana iyt-ten ūlken.

this dog that dog-ABL big

10-9 この犬がその犬たちの中で一番大きい.

Мына ит ана иттердің ішінде ең үлкен.

Mīna iyt ana iyt-ter-diŋ iŝ-in-de yeŋ ūlken.

this dog that dog-PL-GEN inside-3.POSS-LOC most big

10-10 今日はあの人は来ない.

Бүгін ол адам келмейді.

Bügin ol adam kel-me-y=di.

today that man come-NEG-PRS=3

10-11 あの人はその本を持って行かなかった.

Ана адам кітапты алып кетпеді.

Ana adam kitap-tı al-ıp ket-pe-di.

that man book-ACC take-CVB leave-NEG-PST

10-12 全ての学生が参加しなかった. / 学生は全員参加しなかった.

Барлық студенттер қатыспады. Студенттердің барлығы қатыспады.

Barlıq student-ter qatıs-pa-dı.

all student-PL participate-NEG-PST

Student-ter-diŋ barlıq-ı qatıs-pa-dı.

student-PL-GEN all-3.POSS participate-NEG-PST

10-13 全ての学生が参加したわけではない.

Барлық оқушы қатысты деген сөз емес.

Barlıq oqıwşı qatıs-tı de-gen söz yemes.

all student participate-PST say-PTCP.PST word COP.NEG

10-14 (私は買わなかった. しかし, 決して) 値段が高いというわけではない.

(Мен сатып алған жоқпын. Негізінде) Бағасы қымбат деген сөз емес.

Men sat-ıp al-yan žoq=pın. Negiz-in-de

1SG sell-CVB take-PTCP.PST there.isn't=1SG base-3.POSS-LOC

Baға-sı qımbat de-gen söz yemes.

price-3.POSS expensive say-PTCP.PST word COP.NEG

10-15 走るな！

Жүгірме!

Žügir-me!

run-NEG.IMP.2SG

10-16 大きな声を出すな！

Айқайлама!

Ayqayla-ma!

shout.loudly-NEG.IMP.2SG

10-17 明日は雨は降らないだろう。

Ертең жаңбыр жаумайтын шығар.

Yerten žañbır žaw-ma-ytın šıyar.

tomorrow rain rain-NEG-PTCP.PRS maybe

10-18 あの人に聞こえないように、小さな声で話してくれ。

Ана адам естімейтіндей, жәй сөйлеші.

Ana adam yesti-me-ytin-dey, žäy söyle=ši.

that man hear-NEG-PTCP.PRS-APPR simple speak.IMP.2SG=MOD

10-19 私はあなたを怒らせようと思ってそう言ったんじゃない。

Мен сені ашуландырамын деп, олай айтқаным жоқ.

Men seni ašuwlan-dır-a=mın de-p, olay ayt-qan-ım žoq.

1SG 2SG.ACC get.angry-CAUS-PRS=1SG say-CVB like.that tell-PTCP.PST-1SG.POSS there.isn't

10-20 私が昨日買った本はどこ（にある）？

Мен кеше сагып әкелген кітап қайда?

Men keše sat-ıp äkel-gen kitap qayda?

1SG yesterday sell-CVB bring-PTCP.PST book where

10-21 その本を持って来た人は誰（か）？

Ана кітапты алып келген адам кім?

Ana kitap-tı al-ıp kel-gen adam kim?

that book-ACC take-CVB come-PTCP.PST man who

10-22 この部屋が私たちの仕事をしている部屋です。

Мына бөлме, біз жұмыс жасайтын бөлме.

Mına bölme, biz žumis žasa-ytın bölme.

this room 1PL work make-PTCP.PRS room

10-23 足が一本折れたあの椅子はもう捨ててしまった。

Бір аяғы сынып қалған орындықты лактырып жібердім.

Bir ayaǵ-ı sın-ıp qal-yan oıñdıq-tı laqtır-ıp žiber-di-m.
one leg-3.POSS be.broken-CVB remain-PTCP.PST chair-ACC throw-CVB send-PST-1SG

10-24 ドアを叩いている音が聞こえる。

Есікті соғып тұрған дыбыс естіледі.

Yesiq-ti soǵ-ıp tur-yan dibis yesti-l-e=di.
door-ACC hit-CVB stand-PTCP.PST sound hear-PASS-PRS=3

10-25 あの人が結婚したという噂は本当（か）？

Ана адам үйленді деген сыбыс шын ба?

Ana adam üyen-di de-gen sibis šin=ba?
that man get.married-PST say-PTCP.PST rumor real=Q

10-26 私はその人が来た時にご飯を食べていた。

Мен ол адам келгенде тамақ ішіп отырғанмын.

Men ol adam kel-gen-de tamaq iş-ıp otır-yan=mın.
1SG that man come-PTCP.PST-LOC food eat-CVB sit-PRF=1SG

10-27 私はその人が待っている所に行った。

Мен ана адам күтіп отырған жерге бардым.

Men ana adam күt-ıp otır-yan žer-ge bar-dı-m.
1SG that man wait-CVB sit-PTCP.PST place-DAT go-PST-1SG

10-28 私はその人が走っていったのを見た。

Мен ана адам жүгіріп бара жатқанын көрдім.

Men ana adam žügir-ıp bar-a žat-qan-ı-n kör-di-m.
1SG that man run-CVB go-CVB lie-PTCP.PST-3.POSS-ACC see-PST-1SG

10-29 昨日の夜, 私は彼らがしゃべっているのを聞いた。

Кеше түнде, оның сөйлеп жатқанын естідім.

Keše түnde, onıñ söyle-p žat-qan-ı-n yesti-di-m.
yesterday at.night that.GEN speak-CVB lie-PTCP.PST-3.POSS-ACC hear-PST-1SG

10-30 私はその人が昨日ここに来たことを知っている。

Ол адамның кеше мына жаққа келгенін білемін.

Ol adam-nıñ keše mına žaq-qa kel-gen-i-n bil-e=min.
that man-GEN yesterday this side-DAT come-PTCP.PST-3.POSS-ACC know-PRS=1SG

10-31 (昨日) 彼は彼が今日ここに来たと言った。 / (昨日) 彼は、「私は今日ここに来た」と言った。

Ол өзінің осы жаққа келгенін айтты./ Ол «Мен бүгін мына жаққа келдім» деп айтты.

Ol өз-i-niñ osı žaq-qa kel-gen-i-n ayt-tı.
that self-3.POSS-GEN this side-dat come-PTCP.PST-3.POSS-ACC tell-PST

Ol «men бүгін mına žaq-qa kel-di-m» de-p ayt-tı.
that 1SG today this side-DAT come-PST-1SG say-CVB tell-PST

10-32 私はリンゴが (あの) 皿の上にあったのを食べた。

Мен тәрелке үстінде тұрған алманы жедім.

Men tarelke üst-in-de tur-yan alma-ni že-di-m.
1SG dish upside-3.POSS-LOC stand-PTCP.PST apple-ACC eat-PST-1SG

10-33 私はネコが家に入ってきたのを捕まえた。

Үйге кіріп кеткен мысықты ұстап алдым.

Üy-ge kir-ip ket-ken mısıq-tı usta-p al-dı-m.
house-DAT enter-CVB leave-PTCP.PST mouse-ACC catch-CVB take-PST-1SG

略号一覧 (The Leipzig Glossing Rules にないもの)

ADD	additive	累加	IND	indirective	間接
ADJLZ	adjectivalizer	形容詞化	MOD	modality	モダリティ
ADVLZ	adverbializer	副詞化	PROP	propriative	所有形容詞化
AOR	aorist	アオリスト	VN	verbal noun	動名詞
APPR	approximate	近似	VOL	volitional	意志
HAB	habitual	習慣			

参考文献

- Muhamedowa, R. (2016) *Kazakh: A Comprehensive Grammar*. London, New York: Routledge.
 Timberlake, A. (2004) *A reference grammar of Russian*. Cambridge: Cambridge University Press.

執筆者連絡先 : boltwatts@gmail.com

原稿受理 : 2023 年 10 月 7 日